

ENACT - Ενισχύοντας την ικανότητα των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών να υποστηρίζουν θύματα εγκλημάτων μίσους κατά ΛΟΑΤΚΙ

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ
ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΟΥΣ
ΔΗΜΟΣΙΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΕ

ENACT

Enhancing the capacity of civil
society organisations to support
victims of anti-LGBTQI hate crimes

ΕΤΑΙΡΟΙ

ΕΛΛΑΔΑ	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ
		
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	ΣΛΟΒΕΝΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ
		

Τίτλος: ENACT - Ενισχύοντας την ικανότητα των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών να υποστηρίξουν θύματα εγκλημάτων μίσους κατά ΛΟΑΤΚΙ. Εκπαιδευτικές Ενότητες.

Συντάκτες/-κτριες: Έλλη Καπλάνη, Χρύσα Σωτηρίου - KMOP Monika Antanaitytė — LGL; Polgári Eszter és Dombos Tamás — Háttér Társaság; Maja Ladić és Katerina Kočkovska Šetinc — Peace Institute; Núria Sadurní-Balcells és Jose Antonio Langarita Adiego — Gironai Egyetem

Συντονιστής έργου: Rete Lenford Avvocatura per i diritti LGBTI

Ημερομηνία: Ιανουάριος 2026

Το έργο "ENACT - Enhancing the capacity of civil society organisations to support victims of anti-LGBTIQ hate crimes" (κωδικός αναφοράς 101141894) συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο της πρόσκλησης του προγράμματος «Πολίτες, Ισότητα, Δικαιώματα και Αξίες» (CERV-2023-CHAR-LIT). Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ' ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η χορηγούσα αρχή μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές.

Η παρούσα έκδοση διατίθεται με άδεια Creative Commons Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση-Παρόμοια Διανομή 4.0 Διεθνές (CC BY-NC-SA 4.0).

Co-funded by
the European Union

Επιτελική Σύνοψη

Το παρόν ολοκληρωμένο έγγραφο πολιτικής παρουσιάζει τεκμηριωμένες συστάσεις για την ενίσχυση της υποστήριξης των θυμάτων εγκλημάτων μίσους σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, με ιδιαίτερη έμφαση στα εγκλήματα μίσους κατά των ΛΟΑΤΚΙ. Οι συστάσεις αυτές βασίζονται στην έρευνα του έργου ENACT σε έξι (6) κράτη μέλη της ΕΕ και ευθυγραμμίζονται με τη Στρατηγική της ΕΕ για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ για την περίοδο 2026-2030, καθώς και με τα πρότυπα του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Δράσεις Προτεραιότητας για Άμεση Εφαρμογή (εντός 2 ετών)

- 1. Νομοθετική Εναρμόνιση:** Προώθηση νομοθετικής πρωτοβουλίας της ΕΕ για την εναρμόνιση των ορισμών των εγκλημάτων μίσους, συμπεριλαμβανομένου του σεξουαλικού προσανατολισμού και της ταυτότητας φύλου ως προστατευόμενων χαρακτηριστικών σε όλα τα κράτη μέλη.
- 2. Εθνικά Σχέδια Δράσης:** Υιοθέτηση ολοκληρωμένων εθνικών σχεδίων δράσης για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ από όλα τα κράτη μέλη έως το τέλος του 2027, με ειδικές διατάξεις για την πρόληψη των εγκλημάτων μίσους και την υποστήριξη των θυμάτων.
- 3. Σταθερή Χρηματοδότηση της Κοινωνίας των Πολιτών:** Μετάβαση από χρηματοδότηση βάσει έργων (project-based) σε πολυετή λειτουργική χρηματοδότηση για ΛΟΑΤΚΙ+ Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών (ΟΚΠ) που παρέχουν εξειδικευμένες υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων.
- 4. Υποχρεωτική Επαγγελματική Κατάρτιση:** Δημιουργία υποχρεωτικών εκτενών προγραμμάτων κατάρτισης για τις αρχές επιβολής του νόμου, τους/τις εισαγγελείς και τους/τις δικαστές σχετικά με τον εντοπισμό των εγκλημάτων μίσους και την ευαίσθητη αντιμετώπιση των θυμάτων.
- 5. Συστήματα Αναφοράς από Τρίτα Μέρη:** Εφαρμογή ασφαλών μηχανισμών αναφοράς που επιτρέπουν στα θύματα να υποβάλλουν αναφορές μέσω αξιόπιστων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών με εγγυημένη εμπιστευτικότητα.

Πλαίσιο Πολιτικής της ΕΕ

Η Στρατηγική της ΕΕ για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ 2026-2030, η οποία εγκρίθηκε τον Ιανουάριο του 2026, θεσπίζει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για την προστασία και την ενδυνάμωση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Η στρατηγική δίνει έμφαση σε τρεις (3) πυλώνες: Προστασία, Ενδυνάμωση και Συμμετοχή. Οι συστάσεις αυτές υποστηρίζουν άμεσα την υλοποίηση των στόχων της στρατηγικής και ιδίως:

- την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους και των εγκλημάτων μίσους, συμπεριλαμβανομένης της διερεύνησης νομοθετικών πρωτοβουλιών για την εναρμόνιση των ορισμών των αδικημάτων μίσους·
- την ενίσχυση της υποστήριξης των θυμάτων μέσω της αναθεωρημένης Οδηγίας για τα Δικαιώματα των Θυμάτων·
- την καταπολέμηση των πρακτικών μεταστροφής (conversion practices) μέσω καθοδήγησης των κρατών μελών και δράσης σε επίπεδο ΕΕ·
- τη βελτίωση της συλλογής δεδομένων για την ισότητα μέσω νέας Σύστασης της Επιτροπής·
- την υποστήριξη της κοινωνίας των πολιτών μέσω της επέκτασης της χρηματοδότησης του AgoraEU.

Τρέχουσα Κατάσταση των Εγκλημάτων Μίσους

Πρόσφατα δεδομένα από την έρευνα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (FRA) για τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα (2023) και την έρευνα του Έργου ENACT αποκαλύπτουν συνεχιζόμενες προκλήσεις:

- Το 37% των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων υπέστησαν διακρίσεις το 2023. Η έρευνα ENACT διαπίστωσε ότι το 13% των ΛΟΑΤΚΙ στις χώρες-εταίρους υπέστησαν σωματικές ή σεξουαλικές επιθέσεις τα τελευταία 5 έτη, με τους τρανς άνδρες (23%) και τις τρανς γυναίκες (29%) να αντιμετωπίζουν σημαντικά υψηλότερα ποσοστά από τον γενικό ΛΟΑΤΚΙ πληθυσμό. Τα τρανς άτομα υπέστησαν επίσης διακρίσεις, με τις τρανς γυναίκες (64%), τους τρανς άνδρες (63%) και τα ίντερσεξ άτομα (56%) να αναφέρουν τα υψηλότερα ποσοστά.
- Το 55% των ερωτηθέντων ατόμων υπέστη παρενόχληση λόγω μίσους (αύξηση 18 ποσοστιαίων μονάδων από το 2019)
- Έως και το 90% των εγκλημάτων μίσους παραμένει αδήλωτο στις χώρες-εταίρους του έργου ENACT, με το 90% των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων να μην αναφέρουν το πιο πρόσφατο περιστατικό παρενόχλησης λόγω μίσους σε κανέναν οργανισμό ή ίδρυμα. Σε ό,τι αφορά τα τρανς άτομα, τα ποσοστά υποαναφοράς κυμαίνονταν από 82% έως 100% σε μεμονωμένες χώρες.
- Το 24% των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων υπέστη πρακτικές μεταστροφής.
- Τα νομικά πλαίσια παραμένουν κατακερματισμένα: δεν υπάρχει προστασία από το ποινικό δίκαιο σε επίπεδο ΕΕ κατά των αδικημάτων που διαπράττονται λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και ταυτότητας φύλου πέραν του τομέα της απασχόλησης.

Ερευνητικό Ίδρυμα ENACT

Το έργο ENACT (Μάρτιος 2024–Φεβρουάριος 2026) αποτελεί την πιο ολοκληρωμένη ποιοτική και ποσοτική έρευνα που έχει πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα σχετικά με τις εμπειρίες των θυμάτων εγκλημάτων μίσους κατά των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων και τη συστημική αντιμετώπιση. Η εν λόγω εμπειρική έρευνα διεξήχθη σε Ισπανία, Σλοβενία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιταλία και Λιθουανία περιλάμβανε συγκεκριμένα:

- 79 σε βάθος συνεντεύξεις με θύματα εγκλημάτων μίσους (11 στην Ελλάδα, 12 στην Ουγγαρία, 20 στην Ιταλία, 7 στη Λιθουανία, 10 στη Σλοβενία, 19 στην Ισπανία) που αποκαλύπτουν τον σοβαρό ψυχολογικό και κοινωνικό αντίκτυπο της βίας που υποκινείται από μίσος, λεπτομερείς εμπειρίες με τα συστήματα αναφοράς και ποινικής δικαιοσύνης, καθώς και κρίσιμα κενά στις υπηρεσίες υποστήριξης.
- 71 συνεντεύξεις με βασικούς/-κές επαγγελματίες (7 στην Ελλάδα, 9 στην Ουγγαρία, 20 στην Ιταλία, 6 στη Λιθουανία, 12 στη Σλοβενία, 17 στην Ισπανία), όπως αστυνομικοί, εισαγγελείς, δικαστές, δικηγόροι, εκπρόσωποι φορέων καταπολέμησης των διακρίσεων και προσωπικό ΜΚΟ, στις οποίες καταγράφονται προκλήσεις στην εφαρμογή, ελλείμματα κατάρτισης και αστοχίες στον συντονισμό.
- 6 ομάδες εστιασμένης συζήτησης (focus groups) με συνολικά 33 επαγγελματίες (5-7 συμμετέχοντα άτομα ανά χώρα) που διευκόλυναν τον διατομεακό διάλογο για την ανάδειξη βέλτιστων πρακτικών, συστημικών εμποδίων και ευκαιριών για βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ υπηρεσιών.
- Στατιστική ανάλυση των στοιχείων σχετικά με την αναφορά και τη δίωξη εγκλημάτων μίσους.

Κρίσιμα Ευρήματα

Κρίση Υποαναφοράς

- Κύρια εμπόδια: έλλειψη εμπιστοσύνης στις αρχές, φόβος επαναθυματοποίησης, γλωσσικά εμπόδια για τα άτομα με μεταναστευτικό υπόβαθρο, κανονικοποίηση των διακρίσεων και φόβος έκθεσης. Όπως παρατήρησε ένας/μία επαγγελματίας από τη Λιθουανία: «*Η ΛΟΑΤΚΙ+*

κοινότητα έχει κανονικοποιήσει σε μεγάλο βαθμό την εμπειρία των εγκλημάτων μίσους και της ρητορικής μίσους...αν είσαι queer, φαίνεται φυσικό ότι θα αντιμετωπίσεις μίσος».

- Τα θύματα συχνά δεν γνωρίζουν τους μηχανισμούς αναφοράς και τις διαθέσιμες μορφές υποστήριξης.

Κενό στην Εφαρμογή

- Αν και υπάρχουν νομικά πλαίσια, η πρακτική εφαρμογή εξακολουθεί να είναι ανεπαρκής.
- Τα εγκλήματα μίσους συχνά διώκονται ως κοινά αδικήματα, χωρίς να αναγνωρίζεται η συγκεκριμένη βλάβη και η προκατάληψη που τα υποκινεί.
- Παρατηρείται ανεπαρκής συντονισμός μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου, των υπηρεσιών υποστήριξης θυμάτων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

Κατακερματισμός των Υπηρεσιών

- Η υποστήριξη των θυμάτων παρέχεται κυρίως από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών με περιορισμένους πόρους.
- Οι υπηρεσίες συγκεντρώνονται στις πρωτεύουσες και τις μεγάλες πόλεις, με αποτέλεσμα τα θύματα στις αγροτικές περιοχές να μην έχουν επαρκή πρόσβαση σε αυτές.
- Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών βασίζονται σε προσωρινή χρηματοδότηση έργων και όχι σε σταθερή λειτουργική υποστήριξη.

Ζητήματα Διαθεματικότητας

- Πολλαπλοί παράγοντες διακρίσεων εντείνουν την ευαλωτότητα, αλλά σπάνια εξετάζονται στις πολιτικές. Όπως περιέγραψε ένα θύμα από την Ιταλία: *«Πάντα υπέφερα από αυτή τη διπλή στιγματοποίηση ως Αλβανός μετανάστης και, επιπλέον ως π_ _ _ _ _ ς».*
- Τα συστήματα συλλογής δεδομένων δεν καταγράφουν διαθεματικά πρότυπα.

Συστάσεις Προτεραιότητας

Αυτές οι συστάσεις οργανώνονται σε επτά (7) βασικά στοιχεία που ευθυγραμμίζονται με τα πρότυπα της ΕΕ και του Συμβουλίου της Ευρώπης:

1. Νομοθετικά και Πολιτικά Πλαίσια

Σύσταση 1.1: Επέκταση και Εναρμόνιση της Νομοθεσίας για τα Εγκλήματα Μίσους
Κάθε κράτος μέλος θα πρέπει:

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει:

- Να προωθήσει νομοθετική πρωτοβουλία για την εναρμόνιση των ορισμών της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο (όπως ανακοινώθηκε στη Στρατηγική της ΕΕ για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+).
- Να υποστηρίξει την υιοθέτηση από το Συμβούλιο της ρητορικής μίσους και των εγκλημάτων μίσους ως «εγκλημάτων της ΕΕ» σύμφωνα με το άρθρο 83 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

Σύσταση 1.2: Καταπολέμηση των Πρακτικών Μεταστροφής

Σε συνέχεια της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας Πολιτών “Ban on conversion practices in the European Union” («Απαγόρευση των πρακτικών μεταστροφής στην Ευρωπαϊκή Ένωση») και σύμφωνα με τις δεσμεύσεις της στρατηγικής της ΕΕ:

- Τα κράτη μέλη θα πρέπει να απαγορεύσουν τις πρακτικές μεταστροφής που στοχοποιούν ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.
- Τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρέχουν μηχανισμούς υποστήριξης και αποζημίωσης στα επιζώντα άτομα πρακτικών μεταστροφής που διενεργήθηκαν από ιατρικό προσωπικό ή θρησκευτικούς λειτουργούς.

Σύσταση 1.3: Εθνικά Σχέδια Δράσης για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ Ατόμων

Όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν εθνικά σχέδια δράσης για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ έως το 2027, συμπεριλαμβανομένων ειδικών διατάξεων για την πρόληψη των εγκλημάτων μίσους και την υποστήριξη των θυμάτων. Τα σχέδια αυτά θα πρέπει:

- Να ορίζουν εθνικούς φορείς συντονισμού για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+.
- Να περιλαμβάνουν μετρήσιμους στόχους, χρονοδιαγράμματα και επαρκή χρηματοδότηση
- Να αντιμετωπίζουν τις ανισότητες στις υπηρεσίες που παρέχονται σε αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές.

2. Απόκριση του Συστήματος Ποινικής Δικαιοσύνης

Σύσταση 2.1: Υποχρεωτική Κατάρτιση

Θέσπιση υποχρεωτικής αρχικής και συνεχούς κατάρτισης για:

- Αστυνομικούς σχετικά με την αναγνώριση εγκλημάτων μίσους, τη λήψη συνεντεύξεων με ευαισθησία προς το θύμα και την πολιτισμική ευαισθησία σε θέματα ΛΟΑΤΚΙ+.
- Εισαγγελείς και δικαστές σχετικά με τη δίωξη εγκλημάτων μίσους, τη λήψη συνεντεύξεων με ευαισθησία προς το θύμα, την πολιτισμική ευαισθησία σε θέματα ΛΟΑΤΚΙ+, τους δείκτες προκατάληψης και τη διατομεακή διάκριση.
- Η εκπαίδευση θα πρέπει να αναπτυχθεί σε συνεργασία με ΛΟΑΤΚΙ+ οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων.

Σύσταση 2.2: Εξειδικευμένες Μονάδες και Εισαγγελίες

- Δημιουργία εξειδικευμένων μονάδων για τα εγκλήματα μίσους εντός των αστυνομικών δυνάμεων·
- Ορισμός ειδικών εισαγγελέων για υποθέσεις εγκλημάτων μίσους·
- Δημιουργία σημείων επαφής για εγκλήματα μίσους σε όλες τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου και τις εισαγγελικές αρχές.

Σύσταση 2.3: Ασφαλείς Μηχανισμοί Αναφοράς

- Εφαρμογή συστημάτων αναφοράς από τρίτα μέρη που επιτρέπουν στα θύματα να υποβάλλουν αναφορές μέσω αξιόπιστων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών·
- Δημιουργία διαδικτυακών πλατφορμών αναφοράς με εγγυήσεις εμπιστευτικότητας·
- Διασφάλιση ότι η αναφορά δεν επηρεάζει το καθεστώς διαμονής των θυμάτων με μεταναστευτικό υπόβαθρο.

3. Υπηρεσίες Υποστήριξης Θυμάτων

Σύσταση 3.1: Σταθερή Χρηματοδότηση για την Κοινωνία των Πολιτών

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να μεριμνήσουν ώστε:

- Να εξασφαλίσουν επαρκή και σταθερή βασική χρηματοδότηση των ΛΟΑΤΚΙ+ ΟΚΠ, πέρα από τις επιχορηγήσεις βάσει έργων, για προγράμματα υποστήριξης θυμάτων·
- Να εφαρμόσουν διασφαλίσεις που αποτρέπουν τον αποκλεισμό από τη χρηματοδότηση λόγω της δραστηριοποίησης για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ+.

Σύσταση 3.2: Ολοκληρωμένη Υποστήριξη των Θυμάτων

Τα κράτη μέλη καλούνται:

- Να διασφαλίσουν την πρόσβαση σε ψυχολογική συμβουλευτική, νομική συνδρομή και πρακτική υποστήριξη·
- Να παράσχουν άμεσο σχεδιασμό ασφάλειας και εκτίμηση κινδύνου·
- Να προσφέρουν ομάδες υποστήριξης ομοτίμων (peer support) που θα συντονίζονται από εκπαιδευμένα μέλη της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας.

Σύσταση 3.3: Γεωγραφική Προσβασιμότητα

Τα κράτη μέλη θα πρέπει:

- Να δημιουργήσουν υπηρεσίες υποστήριξης σε αγροτικές και υποεξυπηρετούμενες περιοχές, όχι μόνο στις πρωτεύουσες και τις μεγάλες πόλεις·
- Να αναπτύξουν κινητές ομάδες προσέγγισης και διαδικτυακές υπηρεσίες υποστήριξης·
- Να παράσχουν αποζημίωση εξόδων μετακίνησης για κοινωνικά ευάλωτα θύματα που έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες από απομακρυσμένες περιοχές.

4. Διαθεματικές Προσεγγίσεις

Σύσταση 4.1: Αναγνώριση Πολλαπλών Διακρίσεων

Λαμβάνοντας υπόψη τη διαθεματική αρχή της Στρατηγικής της ΕΕ και τα ευρήματα της FRA σχετικά με τις αυξημένες διακρίσεις σε βάρος των ΛΟΑΤΚΙ+ με αναπηρίες, των ατόμων με μεταναστευτικό υπόβαθρο και των ατόμων που υφίστανται φυλετικές διακρίσεις συνιστάται:

- Εκπαίδευση των επαγγελματιών για τον εντοπισμό διαθεματικών μοτίβων διακρίσεων·
- Διασφάλιση ότι οι υπηρεσίες υποστήριξης αντιμετωπίζουν τις διασταυρούμενες ευαλωτότητες (π.χ. αναπηρία, μεταναστευτικό καθεστώς, φυλετική/εθνοτική καταγωγή)·
- Συλλογή αναλυτικών δεδομένων που αποτυπώνουν διαθεματικές εμπειρίες.

Σύσταση 4.2: Προστασία ΛΟΑΤΚΙ+ Ατόμων που Αιτούνται Άσυλο

Προστασία ΛΟΑΤΚΙ+ Ατόμων που Αιτούνται Άσυλο από Εγκλήματα Μίσους

Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα αντιμετωπίζουν αυξημένο κίνδυνο εγκλημάτων μίσους και βίας στις τις δομές υποδοχής και κατά τη διάρκεια των διαδικασιών ασύλου. Η εφαρμογή των δεσμεύσεων της Στρατηγικής της ΕΕ και του Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο διασφαλίζει:

- Την επίσημη αναγνώριση του σεξουαλικού προσανατολισμού, της ταυτότητας φύλου, της έκφρασης φύλου και των χαρακτηριστικών φύλου (SOGIESC) ως ρητών λόγων για την προστασία των ατόμων με προσφυγικό υπόβαθρο στα εθνικά πλαίσια·
- Την παροχή ασφαλούς στέγασης για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα που αιτούνται άσυλο αποτρέποντας τη βία και την παρενόχληση σε κοινές εγκαταστάσεις στέγασης·
- Την πρόσβαση σε πολιτισμικά κατάλληλη υγειονομική περίθαλψη.

5. Συλλογή Δεδομένων και Παρακολούθηση

Σύσταση 5.1: Τυποποιημένη Συλλογή Δεδομένων

Με βάση την επικείμενη σύσταση της Επιτροπής σχετικά με τα δεδομένα για την ισότητα (δέσμευση της Στρατηγικής της ΕΕ) προτείνονται τα εξής:

- Εφαρμογή εναρμονισμένων συστημάτων καταγραφής εγκλημάτων μίσους σε όλα τα κράτη μέλη·
- Καταγραφή όλων των προστατευόμενων χαρακτηριστικών, συμπεριλαμβανομένου του σεξουαλικού προσανατολισμού, της ταυτότητας φύλου, της έκφρασης φύλου και των χαρακτηριστικών φύλου·
- Συλλογή διαθεματικών δεδομένων για πολλαπλές διακρίσεις·
- Δημοσίευση αναλυτικών στατιστικών στοιχείων σε ετήσια βάση.

Σύσταση 5.2: Παρακολούθηση των Αποτελεσμάτων της Δικαιοσύνης

Οι εθνικοί δημόσιοι φορείς θα πρέπει:

- Να παρακολουθούν τις υποθέσεις εγκλημάτων μίσους από την αναφορά έως τη δίωξη και την επιβολή ποινών·
- Να παρακολουθούν τα ποσοστά εγκατάλειψης υποθέσεων (attrition rates) και να εντοπίζουν συστημικά εμπόδια στη δικαιοσύνη·
- Να αναλύουν κατά πόσον οι διατάξεις για τα εγκλήματα μίσους εφαρμόζονται αποτελεσματικά κατά την επιβολή ποινών.

6. Καταπολέμηση του Μίσους στο Διαδίκτυο

Σύσταση 6.1: Εφαρμογή του Νόμου για τις Ψηφιακές Υπηρεσίες (Digital Services Act - DSA) Δεδομένου ότι ο FRA διαπίστωσε ότι το 63 % των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων αντιμετώπισαν διαδικτυακό περιεχόμενο μίσους που προτρέπει στη βία, η ΕΕ θα πρέπει:

- Να διασφαλίσει την αυστηρή επιβολή των υποχρεώσεων του Νόμου για τις Ψηφιακές Υπηρεσίες όσον αφορά το παράνομο περιεχόμενο μίσους·
- Να παρακολουθεί την εφαρμογή από τις πλατφόρμες του αναθεωρημένου Κώδικα Δεοντολογίας για την Καταπολέμηση της Παράνομης Ρητορικής Μίσους στο Διαδίκτυο+ (Code of Conduct on Countering Illegal Hate Speech Online+)
- Να αναπτύξει σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση του διαδικτυακού εκφοβισμού (cyberbullying) που πλήττει τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα νεαρής ηλικίας (δέσμευση της Στρατηγικής της ΕΕ για το 2026).

Σύσταση 6.2: Καταπολέμηση της Παραπληροφόρησης

- Αντιμέτωπιση της χειραγώγησης πληροφοριών (information manipulation) που στοχοποιεί τις ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητες και πραγματοποιείται από εγχώριους και ξένους παράγοντες·
- Υποστήριξη πρωτοβουλιών για την παιδεία στα μέσα επικοινωνίας (media literacy) που αμφισβητούν τα αφηγήματα ενάντια στο φύλο (anti-gender narratives).

7. Πρόληψη και Εκπαίδευση

Σύσταση 7.1: Συμπεριληπτική Εκπαίδευση

Κατόπιν του ευρήματος του FRA ότι το 67% των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων έχουν υποστεί εκφοβισμό στο σχολείο, οι δημόσιοι φορείς θα πρέπει να λάβουν μέτρα για:

- την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών για την ασφαλή και συμπεριληπτική εκπαίδευση μέσω των ομάδων εργασίας του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης·
- την εφαρμογή πολιτικών κατά του εκφοβισμού που προστατεύουν ρητά τους/τις ΛΟΑΤΚΙ+ μαθητές/-τριες·
- την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών σε θέματα συμπερίληψης των ΛΟΑΤΚΙ+ και αντιμετώπισης του εκφοβισμού λόγω προκαταλήψεων (bias-based bullying).

Σύσταση 7.2: Εκστρατείες Ευαισθητοποίησης του Κοινού

Οι εθνικοί δημόσιοι φορείς, σε συνεργασία με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, θα πρέπει:

- Να αναπτύξουν εθνικές εκστρατείες για την καταπολέμηση των προκαταλήψεων και την προώθηση της αναφοράς εγκλημάτων μίσους·
- Τα κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν πολιτικές που ενισχύουν τη δημόσια αναγνώριση της Διεθνούς Ημέρας κατά της Ομοφοβίας, της Τρανσφοβίας και της Αμφιφοβίας (17 Μαΐου) μέσω επίσημων δηλώσεων, εκστρατειών ευαισθητοποίησης και υποστήριξης εκδηλώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

Νομικό και Πολιτικό Πλαίσιο

Νομικά Μέσα της ΕΕ

Οι παρούσες συστάσεις υποστηρίζουν την εφαρμογή των εξής:

- Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (άρθρα 21, 23) - μη διάκριση και ισότητα
- Οδηγία για τα Δικαιώματα των Θυμάτων (2012/29/ΕΕ) – ολοκληρωμένη υποστήριξη των θυμάτων
- Πρόταση της Επιτροπής για την επέκταση του άρθρου 83, παράγραφος 1, της ΣΛΕΕ στον κατάλογο των εγκλημάτων της ΕΕ, ώστε να περιλαμβάνει όλες τις μορφές εγκλημάτων μίσους και ρητορικής μίσους (COM(2021) 777, εν αναμονή της έγκρισης από το Συμβούλιο) – θα επιτρέψει τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου πλαισίου ποινικού δικαίου σε επίπεδο ΕΕ
- Οδηγία για την Ισότητα στην Απασχόληση (2000/78/ΕΚ) – διακρίσεις στον χώρο εργασίας
- Οδηγία για την Καταπολέμηση της Βίας Κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας (2024/1385) – έμφυλη βία, συμπεριλαμβανομένου του μίσους στο διαδίκτυο λόγω φύλου, αναγνωρίζοντας ότι τα ΛΟΑΤΙ άτομα διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο
- Νόμος για τις Ψηφιακές Υπηρεσίες – παράνομο διαδικτυακό περιεχόμενο, συμπεριλαμβανομένης της ρητορικής μίσους
- Οδηγίες για τους Φορείς Ισότητας (2024/1499, 2024/1500) – ενίσχυση των φορέων ισότητας
- Στρατηγική της ΕΕ για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ 2026-2030 – ολοκληρωμένο πλαίσιο.

Πρότυπα του Συμβουλίου της Ευρώπης

- Σύσταση Rec(2006)8 σχετικά με την παροχή συνδρομής προς τα θύματα εγκληματικών πράξεων.
- Σύσταση CM/Rec(2010)5 σχετικά με μέτρα για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή ταυτότητας φύλου.
- Επιτροπή Εμπειρογνομόνων για τον για τον Σεξουαλικό Προσανατολισμό, την Ταυτότητα και την Έκφραση Φύλου και τα Χαρακτηριστικά Φύλου (2024) – παρακολούθηση και καθορισμός προτύπων.
- Νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σχετικά με τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΙ βάσει των άρθρων 8 (ιδιωτική ζωή) και 14 (μη διάκριση) του ΕΔΔΑ.

Πλαίσιο ΟΑΣΕ (ODIHR)

- Κατανόηση των Εγκλημάτων Μίσους: Εγχειρίδιο για την Κοινωνία των Πολιτών στην Περιοχή του ΟΑΣΕ (2021).
- Πρόληψη και Αντιμετώπιση των Εγκλημάτων Μίσους: Οδηγός Πόρων για ΜΚΟ στην Περιοχή του ΟΑΣΕ (2023).
- Συλλογή Δεδομένων και Παρακολούθηση Εγκλημάτων Μίσους: Πρακτικός Οδηγός (2022).
- Πύλη Υποστήριξης Θυμάτων Εγκλημάτων Μίσους του ΟΑΣΕ-ODIHR
Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://projects.osce.org/odihr/hate-crime-victim-support>
- ΟΑΣΕ-ODIHR (2021). Αντιμετώπιση των Εγκλημάτων Μίσους κατά των ΛΟΑΤΙ: Εκπαίδευση για Επαγγελματική Αντιμετώπιση
Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://odihr.osce.org/odihr/514165>

- ΟΑΣΕ-ODIHR (2023). Δίωξη Εγκλημάτων Μίσους: Πρακτικός Οδηγός Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://odihhr.osce.org/odihhr/568384>

Πλαίσιο ECRI (Συμβούλιο της Ευρώπης)

- Γενική Σύσταση Πολιτικής αρ. 15 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI) σχετικά με την Καταπολέμηση της Ρητορικής Μίσους. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/hate-speech-and-violence>
- Γενική Σύσταση Πολιτικής αρ. 17 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI) σχετικά με την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Μισαλλοδοξίας και των Διακρίσεων κατά των ΛΟΑΤΙ ατόμων. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://rm.coe.int/general-policy-recommendation-no-17-on-preventing-and-combating-intole/1680acb66f>

Πλαίσιο Υλοποίησης

Άμεσες Δράσεις (2026-2027)

- Τα κράτη μέλη υιοθετούν εθνικά σχέδια δράσης για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ έως το τέλος του 2027, με τη διευκόλυνση της Επιτροπής μέσω εγγράφων καθοδήγησης και χρηματοδοτικής στήριξης.
- Η Επιτροπή δημοσιεύει μελέτη σχετικά με τις πρακτικές μεταστροφής και Σύσταση σχετικά με τα δεδομένα για την ισότητα.
- Συγκροτείται Φόρουμ Πολιτικής για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα με τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών.
- Ενισχύεται η ομάδα εμπειρογνομόνων για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.
- Εγκαινιάζεται σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση του διαδικτυακού εκφοβισμού.

Μεσοπρόθεσμες Δράσεις (2027-2029)

- Τα κράτη μέλη εναρμονίζουν τη νομοθεσία για τα εγκλήματα μίσους ώστε να περιλαμβάνει τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου, την έκφραση φύλου και τα χαρακτηριστικά φύλου ως προστατευόμενα χαρακτηριστικά με τη στήριξη του συντονισμού της ΕΕ και των κατευθυντήριων οδηγιών για την πρότυπη νομοθεσία.
- Τα κράτη μέλη εφαρμόζουν τυποποιημένα συστήματα συλλογής δεδομένων για τα εγκλήματα μίσους με τη διευκόλυνση της ΕΕ όσον αφορά την εναρμόνιση των μεθοδολογιών και την παροχή τεχνικής υποστήριξης.
- Τα κράτη μέλη δημιουργούν εξειδικευμένες μονάδες και εισαγγελίες για τα εγκλήματα μίσους με την υποστήριξη της ΕΕ για διασυνοριακή συνεργασία και ανταλλαγή γνώσεων.
- Τα κράτη μέλη εφαρμόζουν υποχρεωτική κατάρτιση για τους/τις επαγγελματίες του τομέα της ποινικής δικαιοσύνης αξιοποιώντας τις υπάρχουσες πρωτοβουλίες κατάρτισης και το υλικό του CEPOL (Οργανισμού της ΕΕ για την Κατάρτιση στον τομέα της Επιβολής του Νόμου) σχετικά με τα εγκλήματα μίσους.
- Δρομολογείται η επικοινωνιακή εκστρατεία «Ένωση για την Ισότητα».
- Δημοσιεύεται το νέο Ευρωβαρόμετρο για τις Διακρίσεις (2027).

Μακροπρόθεσμες Δράσεις (2028-2030)

- Η επιτροπή διενεργεί ενδιάμεση επανεξέταση της Στρατηγικής για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ (2028).
- Ο FRA διεξάγει την τέταρτη ολοκληρωμένη έρευνα για τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα (δημοσίευση το 2029).
- Επιτυγχάνεται σταθερή πολυετής χρηματοδότηση για τις ΛΟΑΤΚΙ+ οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών σε όλα τα κράτη μέλη.
- Δημιουργούνται ολοκληρωμένα και προσβάσιμα δίκτυα υποστήριξης θυμάτων συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών.
- Σημειώνεται αισθητή μείωση των υποαναφορών εγκλημάτων μίσους και αύξηση των επιτυχημένων διώξεων.

Παρακολούθηση και Λογοδοσία

- Ετήσια υποβολή εκθέσεων από τα κράτη μέλη σχετικά με τα στατιστικά στοιχεία για τα εγκλήματα μίσους και την εφαρμογή του σχεδίου δράσης.
- Παρακολούθηση από την Επιτροπή μέσω διαδικασιών παράβασης σε περιπτώσεις μη ορθής εφαρμογής του δικαίου της ΕΕ.
- Τακτικές έρευνες και εκθέσεις του FRA σχετικά με τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους.
- Παράλληλες εκθέσεις της κοινωνίας των πολιτών σχετικά με κενά στην εφαρμογή.
- Ετήσια επανεξέταση της προόδου από το Φόρουμ Πολιτικής για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.

Συμπέρασμα

Το έργο ENACT κατέγραψε επίμονες και επείγουσες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητες: μαζική υποαναφορά εγκλημάτων μίσους, κατακερματισμένες υπηρεσίες υποστήριξης, ανεπαρκείς αποκρίσεις της ποινικής δικαιοσύνης και παραβλέψεις διαθεματικών ευαλωτοτήτων.

Οι παρούσες τεκμηριωμένες συστάσεις παρέχουν συγκεκριμένες δράσεις πολιτικής για την αντιμετώπιση αυτών των κενών. Ευθυγραμμίζονται με τη Στρατηγική της ΕΕ για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ 2026-2030 και ενισχύουν την εφαρμογή της μετατρέποντας το πλαίσιο της σε πρακτικά μέτρα για την προστασία και την ενδυνάμωση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων σε όλη την Ευρώπη.

Η αποτελεσματική εφαρμογή απαιτεί τη διαρκή δέσμευση των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, των κρατών μελών, των περιφερειακών και τοπικών αρχών, των φορέων ισότητας, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των συμμάχων.

Έως το 2030, η επιτυχής εφαρμογή αναμένεται να οδηγήσει σε:

- Εναρμονισμένη νομοθεσία για τα εγκλήματα μίσους που προστατεύει τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου, την έκφραση φύλου και τα χαρακτηριστικά φύλου σε όλα τα κράτη μέλη, μετά την έγκριση της Απόφασης του Συμβουλίου για την επέκταση του άρθρου 83, παράγραφος 1, της ΣΛΕΕ και της επακόλουθης οδηγίας σχετικά με τους ελάχιστους κανόνες για τους ορισμούς και τις κυρώσεις των εγκλημάτων μίσους και της ρητορικής μίσους·

- Αισθητή αύξηση των ποσοστών αναφοράς εγκλημάτων μίσους και των επιτυχημένων διώξεων με διαφανή παρακολούθηση των ποσοστών καταδίκης και των πρακτικών επιβολής ποινών·
- Συνεπή εφαρμογή των διατάξεων για την επιβολή αυστηρότερων ποινών για αδικήματα που διαπράττονται λόγω μίσους σε όλα τα κράτη μέλη·
- Αποτελεσματικούς μηχανισμούς επιβολής του νόμου που θα διασφαλίζουν την πρόσβαση στη δικαιοσύνη χωρίς διακρίσεις για τα ΛΟΑΤΚΙ+ θύματα.

Οι συστάσεις αυτές αντιπροσωπεύουν μια θεμελιώδη δέσμευση απέναντι στα θύματα εγκλημάτων μίσους: να τα ακούμε, να τα πιστεύουμε, να τα υποστηρίζουμε, να επιδιώκουμε δικαιοσύνη για αυτά και να εργαζόμαστε για μια κοινωνία στην οποία όλοι οι άνθρωποι μπορούν να ζουν χωρίς φόβο, διακρίσεις και βία.

Η ομάδα του έργου ENACT ευχαριστεί θερμά τα μέλη της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας, τις υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων και του/τις επαγγελματίες ποινικής δικαιοσύνης που συμμετείχαν στην έρευνα στις έξι χώρες-εταίρους (Ισπανία, Σλοβενία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιταλία, Λιθουανία).

Κύριες Αναφορές

Έγγραφα Πολιτικής της ΕΕ

- European Commission (2025). Union of Equality: LGBTIQ+ Equality Strategy 2026-2030. COM(2025) 725 final.
- European Commission (2024). Implementation Report: LGBTIQ Equality Strategy 2020-2025.
- European Parliament (2024). Resolution on the implementation of the EU LGBTIQ Equality Strategy 2020-2025 (2023/2082(INI)).
- Ministerial Declaration by 20 Member States (2024). Calling for renewed LGBTIQ+ equality strategy.

Έρευνα και Δεδομένα

- FRA (2023). EU LGBTIQ Survey III: Being LGBTIQ+ in the EU. European Union Agency for Fundamental Rights.
- FRA (2023). Being intersex in the EU: Challenges faced by intersex people. European Union Agency for Fundamental Rights.
- ENACT Project (2024-2026). Research reports and deliverables from six Member States (Spain, Slovenia, Greece, Hungary, Italy, Lithuania).
- Eurobarometer (2023). Special Eurobarometer on discrimination in the EU.
- ILGA-Europe (2025). Annual Review of the Human Rights Situation of LGBTI People in Europe and Central Asia.
- OSCE-ODIHR (2024). Annual Hate Crime Report 2024.

Διεθνή Πρότυπα

- OSCE-ODIHR (2024). "Hate Crime Prosecution at the Intersection of Hate Crime and Criminalized 'Hate Speech': A Practical Guide"
- Council of Europe (2010). Recommendation CM/Rec(2010)5 on measures to combat discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity.
- Council of Europe (2024). Committee of Experts on Sexual Orientation, Gender Identity and Expression, and Sex Characteristics: Mandate and work programme.
- UN Independent Expert on SOGI (2020). Practices of so-called 'conversion therapy': Report A/HRC/44/53.

